

Kleine profeten 3 – Amos
Thema: Klokkenluiders!
Kerntekst: Amos 7:14

Lezingen tijdens de preek!

Preek

Lieve mensen,

Stel, je doet de krant open en vindt een artikel waarin corrupte dictators hardhandig worden aangepakt. Je leest het met instemming en bent blij dat de journalisten dat zo goed uitgezocht hebben. Je hoopt en bidt dat die machthebbers uiteindelijk van hun voetstuk zullen vallen.

Een paar pagina's verder weer een kritisch artikel. Nu over techgiganten, die proberen zo veel mogelijk winst te maken door verslavende algoritmes. Ze lappen regels aan hun laars en overschrijden allerlei ethische normen. Ze maken door hun product de wereld individualistischer en harder. En hoewel je zelf ook Insta en Tiktok gebruikt, vind je het toch goed dat daarover geschreven wordt.

In een kort artikel over je favoriete popgroep lees je vervolgens, dat die een brievenbusfirma in Amsterdam heeft en zo torenhoge belastingen in andere landen ontduikt. Je vindt het jammer dat dat er in staat en voelt je een beetje ongemakkelijk dat je hun muziek zo mooi en inspirerend vindt. Temeer daar de leadzanger zich afficheert als christen.

De volgende dag gaat het op de economiepagina over de bank, waar je al jaren een rekening hebt. Er wordt aangetoond dat ze nog steeds veel investeren in fondsen van producenten van fossiele brandstoffen en dat ze daar grof winst mee maken. Je krabt je eens achter je oor.

Op de pagina over religie gaat het over een kerk in Rotterdam, waar je altijd een rooskleurig beeld van had. Maar journalisten tonen aan dat er heel veel mis is met de veiligheid van de kerkleden. Je voelt je misschien verslagen, maar denkt: gelukkig gaat het in mijn kerk anders.

En dan zie je de volgende dag je eigen hoofd groot op de voorpagina. Ze hebben door wie je werkelijk bent en je voelt je ontmaskerd. En ook onrecht aangedaan. Omdat je voor je gevoel toch goed je best doet om integer te leven.

Dat is het gevoel dat het volk Israël heeft bij Amos. Hij profeteert in Israël in tijden van voorspoed. Dezelfde tijd als Hosea. Een tijd van vrede en welvaart. En Amos begint ver van huis met zijn profetie. Eerst pakt hij heidenvolken aan: Aram en de Filistijnen. Z'n toehoorders zullen die woorden ontvangen hebben met applaus. Aanpakken die gasten!

Vervolgens profeteert Amos over Tyrus. Daar hadden ze een verdrag mee gesloten. Dus dat komt al dichterbij. Misschien begonnen ze wat heen en weer te schuiven op hun stoel. En daarna komen oude broedervolken aan de beurt. En dat waren wel irritante broertjes. Edom, nakomelingen van Esau. En minstens zo irritante neefjes, Ammon en Moab, nakomelingen van Lot. Het komt steeds dichterbij. Gefronste wenkbrauwen in zijn publiek.

Vervolgens komt Juda aan de beurt. Die hadden ze niet zien aankomen. Dat is hetzelfde volk als zij. Twee van de oorspronkelijke 12 stammen. Als die al aangepakt worden...

En dan volgt deze profetie:

- Lezen: Amos 2:6-16

⁶Dit zegt de HEER: Misdaad op misdaad heeft Israël begaan – daarom zal Ik mijn vonnis niet herroepen! Ze verkopen de rechtvaardigen voor zilver en de armen voor een paar sandalen. ⁷Ze zijn erop uit de zwakken in het stof te laten kruipen, en de machtelozen dringen ze opzij. Een zoon en zijn vader komen bij hetzelfde meisje en ontwijden zo mijn heilige naam. ⁸Ze strekken zich naast de altaren uit op kleren die ze in onderpand hebben, en in het huis van hun God drinken ze wijn die als boete was ontvangen.

⁹En toch heb Ik ter wille van jullie de Amorieten uitgeroeid, die zo groot waren als ceders en zo sterk als eiken: met wortel en tak roeide Ik ze uit. ¹⁰Ik heb jullie uit Egypte weggeleid, Ik heb jullie veertig jaar lang door de woestijn gevoerd, opdat jullie het land van de Amorieten in bezit konden nemen. ¹¹Sommigen van jullie maakte Ik profeet, anderen nazireeër – zo is het toch, Israëlieten? – spreekt de HEER. ¹²Maar jullie gaven de nazireeërs wijn te drinken, en tegen de profeten hebben jullie gezegd: ‘Jullie mogen niet profeteren.’

¹³Daarom zal Ik de grond onder jullie voeten doen kraken, zoals een kar vol schoven kraakt in zijn voegen.

¹⁴De snelste man vlucht dan tevergeefs,

de sterke heeft niets aan zijn kracht,

de krijgsheld redt zijn leven niet,

¹⁵geen boogschutter houdt stand,

geen hardloper ontkomt,

geen ruiter brengt het er levend af,

¹⁶zelfs de dapperste held zal naakt moeten vluchten die dag

– spreekt de HEER.

- *Heer, ontferm U over ons – NLB 413:3*

Heer', ontferm U over ons,
open Uwe Vader armen,
stort Uw zegen over ons,
neem ons op in Uw erbarmen!
Eeuwig blijft Uw trouw bestaan
laat ons niet verloren gaan!

- Lezen: Amos 7:10-17

¹⁰Toen stuurde Amasja, de priester van Betel, deze boodschap aan Jerobeam, de koning van Israël: ‘Amos hitst de Israëlieten tegen u op; het volk zal geen weerstand aan zijn woorden kunnen bieden. ¹¹Hij zegt dat u, Jerobeam, door het zwaard zult sterven en dat Israël van zijn grond zal worden verbannen.’ ¹²Daarna zei Amasja tegen Amos: ‘Ziener, verdwij! Ga terug naar Juda en verdien daar je brood, ga daar maar profeteren. ¹³Hier in Betel mag je niet langer profeteren, want dit is het heiligdom van de koning, dit is de koninklijke tempel.’ ¹⁴Maar Amos

antwoordde: 'Ik ben helemaal geen profeet, en ook geen leerling van een profeet. Ik ben veeboer en vijgenteler. ¹⁵Maar de HEER heeft me achter mijn schapen vandaan gehaald, en het is de HEER die tegen me heeft gezegd: "Ga naar mijn volk Israël en profeteer daar." ¹⁶Luister daarom naar de woorden van de HEER. Jij zegt dat ik niet mag profeteren in Israël, geen profeet mag zijn voor Isaaks volk. ¹⁷Daarom – zegt de HEER – zal je vrouw in de stad als hoer moeten leven, zullen je zonen en dochters sterven door het zwaard en zal je land in stukken worden verdeeld. Jijzelf zult op onreine grond sterven en Israël zal van zijn grond worden verbannen.'

Hoe reageer je? Als blijkt dat God jou minstens zo confronterend aanspreekt als allerlei andere mensen. Als Hij jou spiegelt en je je zonden voorhoudt. Je vond het nog zo terecht dat dictators, techgiganten, banken en andere kerken werden aangepakt. Daar had je wel begrip voor. Maar als Jezus ineens jou aanwijst? En zegt: 'je bent geen haar beter!'?

Slide: ¹Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. ²Want op grond van het oordeel dat je velt, zal over jou geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden. ³Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? ⁴Hoe kun je tegen hen zeggen: "Laat mij de splinter uit je oog verwijderen," zolang je nog een balk in je eigen oog hebt? ⁵Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen. (Matteüs 7)

Het is wel duidelijk hoe de mensen in de tijd van Amos reageren. De vertegenwoordigers van de gevestigde godsdienst. Ze hebben het goed voor elkaar daar in Betel. Met mooie ceremonies en verstillende rituelen. Kerkdiensten waar je tranen van in de ogen krijgt. Als ineens een kritisch geluid klinkt. Hoe reageren ze?

Amos wordt weggestuurd. Hier zitten ze niet op te wachten. Ze voelen zich aangevallen en bedreigd. En met een formeel argument – je komt uit Juda, dus hebt hier niets te zoeken – wordt Amos aangevallen. Profeet, profeteer in je eigen land!

Amos tackelt deze aanval. Hij is allereerst geen profeet, zoals de profeten daar in Betel. Die waren namelijk 'professionele' profeten. Ze waren dat van hun beroep. En zijn dus ook afhankelijk van de steun van toehoorders. Een gevaar is, dat je dan de mensen naar de mond gaat praten. Dat is in de huidige politiek ook zo'n bedreiging. Politiek bedrijven met als enige uitgangspunt zo veel mogelijk zetels en macht krijgen. Populisme. Het is ook voor profeten in die tijd een corrumperend mechanisme.

Maar Amos is geen profeet van professie. Hij is veehouder en vijgenteler. Dat betekent dat hij financieel onafhankelijk is. Hij kan dus vrijuit spreken, want wordt niet onderhouden door zijn hoorders. Het betekent nóg iets: hij was er helemaal niet op gericht en ook niet op voorbereid dat juist hij Gods woord zou moeten brengen. Maar God riep hem achter de schapen vandaan, zoals eens David. En Amos ging. Dus er zit een enorme gedrevenheid in om Gods boodschap te leven.

'Te leven', zeg ik. Het is voor Amos geen routine. Waar Israël de kerkdiensten op routine doet. Uit Amos blijkt dat ze in het dagelijks leven de armen negeren, de kwetsbare mensen misbruiken en het recht met voeten treden. Israël doet de kerkdiensten op routine. Het hart is er niet bij. Ze zijn alleen bezig met zichzelf. Egoïstische zelfverrijking over de rug van anderen. Een systeem in

stand houden, waardoor de rijken rijker en de armen armer worden. Dus hun leven spoort niet met hun belijden. God heeft daar een gruwelijke hekel aan. En Amos moet dat dus aanzeggen. En hij is anders!

Hij is bewogen. Amos profeteert niet vanuit betweterigheid of vanuit een "haha, net goed – gedachte". Hij is werkelijk bewogen met mensen. Als je het begin van hoofdstuk 7 leest. (Voorlezen vers 1-6). Hij komt op voor de mensen. Terwijl het niet eens zijn eigen volk is. Vanouds wel, maar nu niet meer. Hij hoort bij Juda, het tweestammenrijk. Toch bidt hij hartstochtelijk voor zijn hoorders. Amos is een volger van Jezus *avant la lettre*. Bidden voor je vijanden, zegenen wie je vervolgen. En zo spreekt Amos niet alleen woorden van God, maar leeft hij ook het koninkrijk van God. Geroepen en hij gaat. Hij heeft iets van God ervaren en ontvangen en deelt dat met de mensen die hij tegenkomt.

...

Ik ga afsluiten en wil graag 3 lessen uit Amos met je delen.

1. Neem Gods ontmaskerende woord serieus

Nederlander overschatten hun rijvaardigheid. 70% van de automobilisten vinden zichzelf 'goed' of 'uitmuntend'. Terwijl het cijfer dat we andere weggebruikers geven gemiddeld een 3,1 is. Ik denk dat wij christenen ook de neiging hebben onszelf te overschatten. Dat we toch beter leven dan anderen. Goed dat *die* aangepakt worden. We zijn echter geen haar beter. Gods woord ontmaskert niet anderen, maar vooral jou! Neem zijn woorden serieus. En vraag om Gods Geest, zodat je je leven betert.

2. Laat je leven sporen met je godsdienst

Dat eerste, dat we onbewust denken dat we beter leven dan anderen, heeft ook als oorzaak dat we in de kerk komen. We dienen God en loven Hem. Dat verheft je toch een beetje. Maar als ik iedere dakloze zomaar voorbij loop. En toch wel begrip toon voor alle anti-AZC betogingen. Als ik toch wel heel veel tijd en geld investeer in mezelf en anderen daar per definitie mee tekort doe. Dan is al mijn zingen en bidden een leeg ritueel. Waar God niks voor koopt.

3. Jouw voorkeurspositie als gelovige brengt verantwoordelijkheid met zich mee.

Israël wordt door Amos uitgebreid aangesproken. Juist op hun voorkeurspositie. Je bent bevoorrecht als je God en Jezus mag kennen. Het geeft je leven rust, ruimte en richting. En juist daarom is je verantwoordelijkheid extra groot. Om je naaste te dienen. Om contrasterend te leven. Laten zien dat je *ánders* bent, niet uit arrogantie, maar uit bewogenheid. Kerkleden moeten klokkenluiders zijn. Misstanden aan de kaak stellen. Niet hautain en tegenover mensen. Maar vanuit bewogenheid. Dat is niet altijd een comfortabele positie. Amos deed het ook niet voor zijn lol. Maar als God je wil gebruiken om mensen te redden. Wie ben jij dan om weg te duiken.

En aan Amos zien we dat God jou kan gebruiken. Of je nu veeboer of fruitteler bent. Ambtenaar of analist. Arts, onderwijzer, advocaat of tuinman. Klusser of dominee. Zonder betaald werk of grootverdiener. God kan jou gebruiken. Dat je Hem kent, of beter nog, dat je weet dat Hij jou kent

maakt je verantwoordelijk. Om zijn koninkrijk te leven. Om Jezus te volgen en zo bewogen om te zien naar iedereen die God op jouw weg plaatst.

Amen